

DOBA ŘÍMSKÁ

- časná DŘ (35/25 př. n. l. - 50/70 n. l.) a starší DŘ (50/70–180/200 n. l.)
- mladší doba římská (180/200-300/320 n. l.) a pozdní DŘ (300/320-380/400 n. l.)
- dělítkem markomanské války (166-180 n. l.), které rozčlenily dobu římskou na dvě hlavní období starší a mladší dobu římskou.
- římské imperium 12-9 př. n. l. ovládlo Panonii, hranice se tak posunula na Rýn a Dunaj
- území dnešní České a Slovenské republiky se tehdy nacházelo těsně za hranicí římského impéria v tzv. barbariku
- tato oblast je většinou v antických písemných pramenech označována jako GERMANIA, MAGNA GERMANIA, GERMANIA LIBERA
- **barbarské × římské = provinciální**

Písemné a epigrafické prameny

G. I. Caesar (100-44 př. n. l.) – „Comentarii belli Gallici“ – pojem Germáni a Germania
Strabón z Amaseie (64/63 př. n. l.-23 n. l.) – řecký geograf, pojem Boiohaemum, Markomani
Velleius Paterculus (19 př. n. l.-30 n. l.) – Tiberiovo tažení proti Marobudovi
Gaius Plinius Secundus (Starší) (23/24–79 n. l.)
Publius Cornelius Tacitus (55-117 n. l.) – „O původu, poloze a mravech a národech Germánů“, „Annales“ - bitva v Teutoburském lese, Marobud
Klaudius Ptolemaios Alexandrijský (90-160 n. l.) – Geografické hyfégésis
Tabula Peutingeriana – na základě kopie Agrippovy mapy
Cassius Dio (155-235 n. l.) – období markomanských válek
epigrafické památky (nápis na skále v Trenčíně či stéla z Boldogu)
nápis na mincích (REX QUADIS DATUS) a kolky legií

Slovensko a Morava

- východní Morava a střední Slovensko přežívá púchovská kultura z LT (keltští Kotinové?)
- kelto-dhácké obyvatelstvo – J a JZ Slovenska, nápor Dáků kolem pol. 1. stol. př. n. l.
- Kvádové – JV od Markomanů ve středním Podunají, pod vedením náčelníka Tudra přišli spolu s Markomany

Čechy a Morava

- Hermunduři – na S a Z od Markomanů, plaňanská skupina spojována s germánským kmenem Hermundurů
- Naristi – J Čechy, přešťovické pohřebiště?, nebo horní Podunají

Markomani (hornolabští Svébové)

- Čechy, část Moravy a severní Rakousko
- 9/6 př. n. l. ze středního Německa (Pomohani) je přivedl jejich panovník Marobud do Boiohaema, Marobud mocenské centrum = Marobudovu říši (sídlo nenalezeno)
- pohřebiště: Dobřichov-Piňhora, Třebusice, Holubice - koncentrace římských a prov. výrobků, bojovnícké hroby
- římský vojevůdce Drusus tažení proti Marobudovi 6. n. l.
- bitva v Teutoburském lese 9 n. l.
- Marobud svržen Katvaldou r. 19 n. l. a odchází do exilu (Ravenna)
- Drusus vykázal Markomanům sídla na sever od Dunaje, za krále dosazen Vannius (r. 19/20 n. l.) = Regnum Vannianum (cca 20-50 n. l.)
- Čechy - úbytek obyvatelstva přesun do Podunají, pohřebiště Abrahám, Kostolná při Dunaji, Sládkovičovo v Podunají
- markomanské války (166-180 n. l.) správně germánsko-sarmatské války

- výrazný sídelní horizont → požárové horizonty
- výskyt tzv. pochodových táborů římského vojska

castrum (legionářský tábor), castel (auxiliární tábor), burgus (strážní věž), canabae (civilní sídliště kolem vojenských táborů), municipium (civilní město)

Morava

- **Mušov „Burgstall“** – vojenská stanice (balneum a snad praetorium, obě budovy s hypokaustem), celé návrší opevněno mohutným valem a příkopem s V profilem, za markomanských válek zde část X. legie z Vindobony, četné nálezy římských zbraní, výstroje, mincí, po Commodově míru byla stavba Římany opuštěna
- **Mušov „Neurissen“** – přiléhající z východu k návrší Burgstallu, půdorys dřevěné stavby s 5 místnostmi s apsidou a peristylovým dvorem, snad obydlí velitele
- pochodové tábory: **Mušov „Písky“** (4 tábory), **Ivaň** (3 tábory), **Přibice** (3 tábory), aj., dále na sever: **Brno-Modřice**, **Hulín-Pravčice**, **Olomouc-Neředín**

Slovensko

- **Děvín** - římská obchodní stanice v 1. stol., castel po markomanských válkách do 4. stol.
- **Stupava** – nemůžeme vyloučit vojenskou fci, nálezy militárií ze 2. a 3. století
- **Iža/Leányvár/Kelemantia** - castel v předpolí Brigetia, od markomanských válek do 4. stol., v okolí několik polních táborů i civilní osada stejného jména
- **Bratislava** – snad castel
- **Laugaritio/Trenčín** – tábor nenalezen, jen nápis na skále trenčínského hradu 179 n. l.
- **Geruláta/Rusovce** – antické město na území provincie Pannonie
- **Milanovce, Cífer-Pác, Bratislava-Dúbravka** – civilní ráz, 3.-4. stol.

Bohaté hroby

starší doba římská = *hroby lüpsovského typu*, hroby beze zbraní

Morava - královský hrob z Mušova, aj.

Slovensko - Vysoká při Morave, Zohor

mladší doba římská = *hroby typu Leuna a Haßleben*, hroby se zbraněmi

Slovensko - Krakovany-Stáže u Piešťan, Cejkov, Poprad - Matejovce

mladší doba římská

- po Commodově míru (180 n. l.) zintenzivnění vztahů mezi barbary a římskou říší, mnozí barbaři dělají kariéru v římské říši (vstupují do římského vojska, působí ve státní správě)
- vznikají nová žárová pohřebiště
- sociální diferenciacie společnosti, velmi bohaté kostrové hroby elit, výrazné chudnutí výbavy žárových hrobů (mnohé zcela bez výbavy)
- specializovaná výroba keramiky na kruhu – dílny přímo v barbariku (Jiříkovice, Slavonín)
→ úpadek výroby domácí v ruce dělané keramiky

germánští bohové

- polyteistické náboženství
- obětiště v lesích, hájích, studny, prameny, jezera, rašeliniště a bažiny – oběti i popravení jedinci, zvířecí oběti, dřevěné předměty včetně sošek bohů, vozy s nákladem zbraní, Wodan/Ódin (vládce bouře, zpěvu a podsvětí), Donar/Tór (hromu a blesku), Zin/Týr (války), Freya (lásky, plodnosti), Nerthús (univerzální božstvo matky Země), valkýry